

CÍLE

Cílem výzkumného projektu Permakultura a teorie environmentální výchovy je vytvořit znalostní zázemí pro zodpovězení dvou základních otázek:

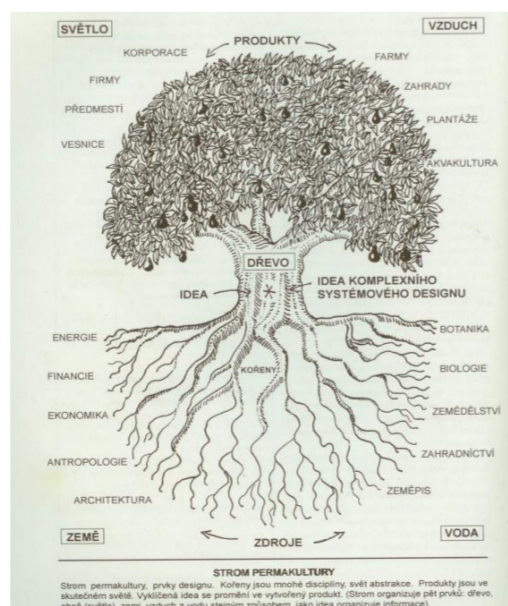
- 1) Jaké je postavení permakultury jako konceptu vzhledem k etablovaným teoriím environmentální výchovy?
- 2) Jaký může být možný přínos a využití konceptu permakultury v oblasti teorie a praxe pedagogiky a environmentální výchovy?

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Permakultura jako koncept byla sestavena v 70. letech 20. století v Austrálii B. Mollisonem a D. Holmgrenem. Pojem „permakultura (Permaculture)“ je složeninou anglických slov permanent a agriculture. Je to koncept poprvé formulovaný v kontextu trvale udržitelného zemědělství, ale již tehdy s ambicí budování trvale **udržitelné kultury** obecně. Permakultura tedy není jen „permanent agriculture“, ale zároveň je i snahou o „**permanent culture**“. Představuje vytváření trvale udržitelných systémů, jež jsou využívány nejen pro potravinové samozásobitelství, ale i jako cesta k soběstačnosti obecně. Může se jednat o soběstačnost potravinovou,

energetickou, finanční, apod. Permakultura má za cíl (skrže design – promyšlené a poučené navrhování **po vzoru přírody**) vytvořit ekologicky zdravé a ekonomicky prosperující systémy. Permakultura je holistickým konceptem dotýkající se mnoha oblastí života (viz obrázek). Z původního „permanentního zemědělství“ či biopěstitelství se stala způsobem přístupu ke světu. Z hlediska EV je podstatné, že v základu permakultury stojí **etika** a to etika environmentální, jež uznává hodnotu každé živé věci samu o sobě.

Na vyšších patrech teoretické abstrakce může být příspěvek permakultury v rovině kompatibility s určitou obecnější filosofií a etikou. Vzhledem k tomu, že mezi principy permakulturního přístupu patří určitá forma **holistického** funkcionalismu, zřetelný **hodnotový** rozměr a důraz na lokální zakotvení každého **systému**, nosným tématem se jeví navázat na komeniologickou a patočkovskou linii teoretického výzkumu. Komenský jako myslitel stojící v opozici kartezianismu konvenuje PK principům svojí snahou o propojení vědění, hodnot a praxe do jednoho celku. Patočka důrazem na zakotvení ve světě a fenomenologickou analýzou domova, místa.



Strom permakultury, schéma komplexního systémového přístupu podle Mollisona (2012: 4)

METODOLOGIE

Autorka projektu Permakultura a teorie environmentální výchovy zpracovala pro účely výzkumu podrobnou přehledovou studii.

Tato přehledová studie je založena na výzkumu přibližně 400 textů z domácích i zahraničních zdrojů. Texty byly vyhledávány pomocí klíčových slov: environ-mentální výchova/vzdělávání (teorie, dějiny, hodnoty), permakultura, výchova k ochraně přírody, výchova k péči o životní prostředí, ekologická výchova, globální výchova, udržitelný rozvoj, člověk a životní prostředí (české zdroje); teorie EV, permakultura (zahraniční zdroje). V textu je pro zasazení konceptu permakultury do teorií EV využita vlastní typologie teorií EV (mikroteorie, teorie středního dosahu, makroteorie, abstraktní filosofické a etické teorie).

Přehledová studie byla uveřejněna v časopise *Envigogika* v roce 2016. Janáková, M. (2016). Permakultura a teorie environmentální výchovy (EV): mapující přehledová studie. *Envigogika*, 9 (2).DOI:<http://dx.doi.org/10.14712/18023061.201>

Na platformě těchto závěrů bude výzkumný projekt pokračovat.

ZÁVĚRY

Hlavním zjištěním je, že permakultura jako koncept se nachází na periferii teoretických diskusí EV. Je prozatím spíše nástrojem praktické EV (nejčastěji v podobě metodik uvádějící návody pedagogického využití zahrady v rámci EV), než součástí teorie EV. Zatímco má permakultura své místo v pedagogické praxi, pro pedagogickou teorii představuje výzvu.

Určitá spřízněnost permakulturního konceptu byla nalezena s globální výchovou a teoriemi místně zakotveného učení a zkušenostního učení. Společný mají kromě akcentu na žitou zkušenost, důraz na vnímání systémovosti, porozumění v souvislostech a upozorňování na vzájemnou provázanost vztahů v rámci celku.

Permakultura není dostatečně sofistikovaným teoretickým konceptem, ale má teoretický i praktický potenciál.

BIBLIOGRAFIE

- Bultu, Z., Yilmaz, S. (2008). „Permaculture Playgrounds as a New Design Approach for Sustainable Society“ *International Journal of Natural and Engineering Sciences*, 2 (2): 35-40.
- Dlouhá, J. (2006). Environmentální vzdělání – pokus o systematické pojmenování problému. *Envigogika*, 1(1), 1-10.
- Holmgren, D. (2006). Permakultura: principy a cesty nad rámec trvalé udržitelnosti. Svojanov: PermaLot.
- Hutchinson, F. P. (1996). Educating for the 21st Century: Beyond Racist, Sexist, and Ecologically Violent Futures. *Peabody Journal of Education*, 71(3), 42-62.
- Mollison B. (2012). Úvod do Permakultury. Brdárka: Alter Nativa.
- Moore, R. C. (1995). Children Gardening: First Steps Towards a Sustainable Future. *Children's Environments*, 12(2), 222.